

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ 1

GIFTEDNESS AND LEVEL 1 AUTISM SPECTRUM DISORDER

του

Βεντουρή Ευάγγελου

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένη από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Αθανάσιος Δρίγκας, Ερευνητής Α' Βαθμίδας,

Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

2^η Επιβλέπουσα: Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια,

Τ.Ε.Φ., Δ.Π.Θ.

3^{ος} Επιβλέπων: Αθανάσιος Βέρδης, Επίκουρος Καθηγητής,

Φ.Π.Ψ.- Ε.Κ.Π.Α.

Αθήνα 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη έκδοση του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου Ψυχικών Διαταραχών (DSM-5, APA, 2013), η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) Επιπέδου 1 χαρακτηρίζεται από δυσκολίες στην κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία και από περιορισμένες, στερεότυπες ή επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές. Κάποιες φορές η κλινική εικόνα των παιδιών με ΔΑΦ Επιπέδου 1 συνοδεύεται από υψηλή νοημοσύνη και άλλες ιδιαίτερες ικανότητες, και δεν είναι ασυνήθιστο άτομα με ΔΑΦ Επιπέδου 1 να παρουσιάζουν εξαιρετικές δεξιότητες ή ταλέντο σε κάποιον ειδικό τομέα ενδιαφέροντος. Αντίστοιχες όμως δεξιότητες και ταλέντα παρουσιάζει και άλλη μία ομάδα ατόμων, αυτή των επονομαζόμενων “Χαρισματικών Παιδιών” (ΧΠ). Τα ΧΠ, καθώς και τα παιδιά με ΔΑΦ Επιπέδου 1, μεγαλώνουν συχνά χωρίς να έχει γίνει σωστή εκτίμηση της πραγματικής γνωστικής τους κατάστασης, με αποτέλεσμα τη δημιουργία εσφαλμένων εντυπώσεων τόσο από πλευράς των γονέων όσο και από εκείνη των εκπαιδευτικών και των κλινικών ψυχολόγων. Γίνεται λοιπόν κατανοητό, ότι η εστίαση στις λεπτές εκείνες γραμμές που διαχωρίζουν τις διαστάσεις της Χαρισματικότητας από τα χαρακτηριστικά της ΔΑΦ Επιπέδου 1, απαιτεί ακόμη μεγαλύτερη προσοχή και συστηματική παρατήρηση, ιδίως από τα άτομα εκείνα που αλληλεπιδρούν με την ειδική αυτή ομάδα παιδιών. Λανθασμένες αξιολογήσεις ενδέχεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών αυτών αποκλείοντάς τα από μια ενισχυτική παρέμβαση κι επηρεάζοντας τη μετέπειτα ζωή τους. Η ΔΑΦ στις μέρες μας μπορεί να διαγνωστεί ακόμη και πριν από την ηλικία των τριών ετών, και αυτό καθιστά σαφές ότι όσο νωρίτερα ένας γονέας λαμβάνει τη διάγνωση, τόσο πιο λειτουργική μπορεί να αποβεί η ενισχυτική παρέμβαση. Η κατάλληλη και έγκαιρη παρέμβαση στο σχολείο δύναται να συμβάλει θετικά στην ενίσχυση και την καλλιέργεια των μηχανισμών οι οποίοι θα βελτιώσουν την ποιότητα της καθημερινής τους ζωής. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι μέσω της βιβλιογραφικής έρευνας, να συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τη συνύπαρξη και την πιθανή συσχέτιση της Χαρισματικότητας και της ΔΑΦ Επιπέδου 1.

Λέξεις κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, Χαρισματικότητα, Χαρισματικά Παιδιά

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abramo, J. M., (2015). Gifted students with Disabilities “Twice Exceptionality” in the music classroom. *Music Educator Journal*, 62-69.
- Alexopoulou, A., Batsou, A., & Drigas, A. (2019). Resilience and Academic Underachievement in Gifted Students: Causes, Consequences and Strategic Methods of Prevention and Intervention. *International Journal of Online & Biomedical Engineering*, 15(14).
- Alves, R. J. R., & Nakano, T. D. C. (2015). The twice-exceptionality: relations between giftedness with Asperger's syndrome, attention deficit hyperactivity disorder and learning disorders. *Revista Psicopedagogia*, 32(99), 346-360.
- Amend, E. R., Schuler, P., Beaver-Gavin, K., & Beights, R. (2009). A unique challenge: Sorting out the differences between giftedness and Asperger's disorder. *Gifted Child Today*, 32(4), 57-63.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition*. Washington, D.C.: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4th Edition*. Washington, D.C.: American Psychiatric Association.
- Αντωνίου, Α. Σ., & Δαλιανά, Ν. (2017). Αιτιολογικοί παράγοντες των διαταραχών αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ). *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2016(1), 137-151.
- Ashburner, J., Ziviani, J., & Rodger, S. (2010). Surviving the mainstream: Capacity of children with autism spectrum disorders to perform academically and regulate their emotions and behaviors at school. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 18-27.
- Ashwin, C., Wheelwright, S., & Baron-Cohen, S. (2006). Finding a face in the crowd: Testing the anger superiority effect in Asperger Syndrome. *Brain and Cognition*, 61(1), 78-95.

- Assouline, S. G., Nicpon, M. F., & Doobay, A. (2009). Profoundly gifted girls and autism spectrum disorder: A psychometric case study comparison. *Gifted child quarterly*, 53(2), 89-105.
- Attwood, T. (2003). Frameworks for behavioural interventions. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 12, 65–86.
- Attwood, T. (2000). Strategies for improving the social integration of children with Asperger syndrome. *Autism*, 4(1), 85-100.
- Βαλαμουτοπούλου, Χ., & Κουτελέκος, Ι. (2009). Το σύνδρομο Asperger στα παιδιά. *Το Βήμα του Ασκληπιού*, 8(1).
- Baron-Cohen, S. (2001). Theory of mind in normal development and autism. *Prisme*, 34(1), 74-183.
- Baron-Cohen, S. (2000). Is Asperger Syndrome/high functioning autism necessarily a disability? *Developmental Psychopathology*, 12(3), 489-500.
- Baron-Cohen, S., Ashwin, E., Ashwin, C., Tavassoli, T. & Chakrabarti, B. (2009). Talent in autism: hyper-systemizing, hyper-attention to detail and sensory hypersensitivity. *Phil.Trans.R.Soc B*, 1377-1383
- Baron-Cohen, S., & Klin A. (2006). What's so special about Asperger Syndrome? *Brain Cognition*, 61(1), 1–4.
- Baron-Cohen, S., & Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient (EQ). An investigation of adults with Asperger Syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34, 163–175.
- Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Robinson, J. & Woodbury-Smith, M. (2005). The Adult Asperger Assessment (AAA): a diagnostic method. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 35(6), 807–819.
- Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Skinner, R., Martin, J., & Clubley, E. (2001). The autism spectrum quotient (AQ): Evidence from Asperger syndrome/high functioning autism,

males and females, scientists and mathematicians. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 31, 5–17.

Bernard-Opitz, V., Sriram, N., & Nakhoda-Sapuan, S. (2001). Enhancing social problem solving in children with autism and normal children through computer-assisted instruction. *Journal of autism and developmental disorders*, 31(4), 377-384.

Bianco, M., Carothers, D.E., & Smiley, L.R. (2009). Gifted students with Asperger syndrome. *Intervention in School and Clinic* 44(4), 206–215.

Boschi, A., Planche, P., Hemimou, C., Demily, C., & Vaivre-Douret, L. (2016). From high intellectual potential to Asperger syndrome: evidence for differences and a fundamental overlap—a systematic review. *Frontiers in psychology*, 7, 1605.

Brody, L. & Mills, C. (1997). Gifted children with learning disabilities: A review of the issues. *Journal of Learning Disabilities*, 282-286.

Cash, A.B., (1999). A profile of gifted individuals with autism: The twice-exceptional learner. *Roeper Review*, 22, 22-27.

Chaidi, I., & Drigas, A. (2020). Autism, Expression, and Understanding of Emotions: Literature Review. *International Journal of Online and Biomedical Engineering (iJOE)*, 94-111.

Chiang, H. M., & Lin, Y. H. (2007). Mathematical ability of students with Asperger syndrome and high-functioning autism: A review of literature. *Autism*, 11(6), 547-556.

Cline, S. & Hegeman, K. (2001). Gifted children with disabilities. *Gifted Child Today*, 24(3), 1-6.

Crespi, B. J. (2016). Autism as a disorder of high intelligence. *Frontiers in Neuroscience*, 10, 300.

Csikszentmihalyi, M. (1997). Flow and education. *NAMTA journal*, 22(2), 2-35.

Dal Forno, L., Bahia, S., & Veiga, F.H. (2015). Gifted amongst Preschool Children: An Analysis on How Teachers Recognize Giftedness. *International Journal of Technology and Inclusive Education*, 5(1), 707-715.

- Drigas, A. S., & Ioannidou, R. E. (2013). Special Education and ICTs. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 8(2).
- Drigas, A., Karyotaki, M., & Skianis, C. (2017). Success: A 9 Layered-based Model of Giftedness. *International Journal of Recent Contributions from Engineering, Science & IT*, 5(4), 4-18.
- Drigas, A., & Kokkalia, G. (2014). ICTs and special education in kindergarten. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 9(4), 35-42.
- Drigas, A., & Mitsea, E. (2021). The Triangle of Spiritual Intelligence, Metacognition and Consciousness. *Int. J. Recent Contributions Eng. Sci. IT*, 9(1), 4-15.
- Drigas, A., & Mitsea, E. (2020). The Triangle of Spiritual Intelligence, Metacognition and Consciousness. *Int. J. Recent Contributions Eng. Sci. IT*, 8(1), 4-23.
- Drigas, A. S., & Pappas, M. A. (2017). The consciousness-intelligence-knowledge pyramid: an 8x8 layer model. *International Journal of Recent Contributions from Engineering, Science & IT (iJES)*, 5(3), 14-25.
- Drigas, A., & Vlachou, J. A. (2016). Information and communication technologies (ICTs) and autistic spectrum disorders (ASD). *International Journal of Recent Contributions from Engineering, Science & IT (iJES)*, 4(1), 4-10.
- Dubin, N., & Graetz, J. E. (2009). Through a different lens: Spirituality in the lives of individuals with Asperger's Syndrome. *Journal of religion, disability & health*, 13(1), 29-39.
- Eysink, T. H., Gersen, L., & Gijlers, H. (2015). Inquiry learning for gifted children. *High Ability Studies*, 26, 63-74.
- Foley Nicpon, M., Allmon, A., Sieck, B., & Stinson, R. D. (2011). Empirical investigation of twice-exceptionality: Where have we been and where are we going? *Gifted Child Quarterly*, 55(1), 3-17.
- Fombonne, E. (2005). The changing epidemiology of autism. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 18(4), 281-294.

- Fombonne, E., & Tidmarsh, L. (2003). Epidemiologic data on Asperger disorder. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 12(1), 15-21.
- Freeman, J. (2004). Giftedness and mild neurological disorders. *ECHA News*, 18, 6-8.
- Friedrichs, T. P., & Shaughnessy, M. F. (2015). A reflective conversation with Terry Friedrichs on teaching academics to gifted students with Asperger Syndrome. *Gifted Education International*, 31(1), 41-53.
- Frith, U. (1991). Asperger and his syndrome. *Autism and Asperger syndrome*, 14, 1-36.
- Frith, U., & Happé, F. (1999). Theory of mind and self-consciousness: What is it like to be autistic? *Mind & language*, 14(1), 82-89.
- Gagné, F. (2004). Transforming Gifts into Talents: The DMGT as a Developmental Theory. *High Ability Studies*, 15, 119–147.
- Gagné, F. (2000). A differentiated model of giftedness and talent (DMGT). *Systems and models for developing programs for the gifted and talented*, 2.
- Gallagher, J. (2002). Gifted education in the 21st century. *Gifted Education International*, 16(2), 100-110.
- Gallagher, S. & Gallagher, J. (2002). Giftedness and Asperger Syndrome: A new agenda for education. *Open Space Communications*, 14(2), 1-9.
- Gardner, H. & Hatch, T. (1989). Multiple intelligences go to school: Educational implications of the Theory of Multiple Intelligences. *Educational Researcher*, 18(8), 4–10.
- Ghaziuddin, M. (2010). Should the DSM V drop Asperger syndrome? *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40(9), 1146-1148.
- Gillberg, C. (1998). Asperger syndrome and high-functioning autism. *British Journal of Psychiatry*, 172, 200–209.
- Gillberg, C. & Cederlund, M. (2005). Asperger syndrome: Familial and pre- and perinatal factors. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 35, 159–166.

- Gilman, B. J., Lovecky, D. V., Kearney, K., Peters, D. B., Wasserman, J. D., Silverman, L. K., ... & Rimm, S. B. (2013). Critical issues in the identification of gifted students with co-existing disabilities: the twice-exceptional. *Sage Open*, 3(3), 2158244013505855.
- Gross, M. U. (1999). Small poppies: Highly gifted children in the early years. *Roeper Review*, 21(3), 207-214.
- Happé, F., Booth, R., Charlton, R., & Hughes, C. (2006). Executive function deficits in autism spectrum disorders and attention-deficit/hyperactivity disorder: Examining profiles across domains and ages. *Brain and Cognition*, 61 (1), 25-39.
- Happé, F., & Vital, P. (2009). What aspects of autism predispose to talent? *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 364(1522), 1369-1375.
- Hartnett, D. N., Nelson, J. M., & Rinn, A. N. (2004). Gifted or ADHD? The possibilities of misdiagnosis. *Roeper Review*, 26, 73–76.
- Henderson, L. M. (2001). Asperger's syndrome in gifted individuals. *Gifted Child Today*, 24, 28-35.
- Hodge, K. A., & Kemp, C. R. (2000). Exploring the nature of giftedness in preschool children. *Journal for the Education of the Gifted*, 24(1), 46-73.
- Horn, B. (2009). Gifted students with Asperger syndrome. *Gifted Education International*, 25(2), 165-171.
- Howlin, P., Goode, S., Hutton, J., & Rutter, M. (2009). Savant skills in autism: psychometric approaches and parental reports. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 364(1522), 1359-1367.
- Καραμπατζάκη, Ζ., & Ρίζος, Σ. (2020). Εκπαίδευση χαρισματικών μαθητών/τριών-Η περίπτωση της Ιαπωνίας. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 428-434.
- Keen, D., Webster, A., & Ridley, G. (2016). How well are children with autism spectrum disorder doing academically at school? An overview of the literature. *Autism*, 20(3), 276-294.

- Klin, A., Pauls, D., Schultz, R., & Volkmar, F. (2005). Three diagnostic approaches to Asperger syndrome: implications for research. *Journal of autism and developmental disorders*, 35(2), 221-234.
- Koning, C., & Magill-Evans, J. (2001). Social and language skills in adolescent boys with Asperger syndrome. *Autism*, 5(1), 23-36.
- Κονιστή, Π. (2010). *Χαρισματικά παιδιά: Τα ενδοπροσωπικά και διαπροσωπικά προβλήματα προσαρμογής τους*. Στο Ε. Κολιάδης (Επιμ.), *Συμπεριφορά στο σχολείο: Αξιοποιούμε δυνατότητες, αντιμετωπίζουμε προβλήματα* (σσ. 623-645). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Kontostavlou, E. Z., & Drigas, A. S. (2019). The Use of Information and Communications Technology (ICT) in Gifted Students. *Int. J. Recent Contributions Eng. Sci. IT*, 7(2), 60-67.
- Koyama, T., Tachimori, H., Osada, H., Takeda, T., & Kurita, H. (2007). Cognitive and symptom profiles in Asperger's syndrome and high-functioning autism. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 61(1), 99-104.
- Κυπριωτάκη, Μ. Α., & Μαρκοδημητράκη, Μ. Ε. (2011). Imitation and autism: a discussion of contemporary theoretical approaches. *Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society*, 18(1), 54-72.
- Little, C. (2002). Which is it? Asperger's Syndrome or giftedness? Defining the differences. *Gifted Child Today* 25(1), 58-63.
- MacKinlay, R., Charman, T., & Karmiloff-Smith, A. (2006). High functioning children with autism spectrum disorder: A novel test of multitasking. *Brain and cognition*, 61(1), 14-24.
- Ματσαγγούρας, Γ. Η. (2008α). Εισαγωγή. Στο Γ. Η. Ματσαγγούρας (Επιμ.), *Εκπαιδεύοντας παιδιά υψηλών ικανοτήτων μάθησης: Διαφοροποιημένη συνεκπαίδευση* (2η έκδ.), (σελ. 21-43). Αθήνα: Gutenberg.
- McCoach, D. B., Kehle, T. J., Bray, M. A., & Siegle, D. (2001). Best practices in the identification of gifted students with learning disabilities. *Psychology in the Schools*, 38(5), 403-411.

- McPartland, J., & Klin, A. (2006). Asperger's syndrome. *Adolescent medicine clinics*, 17(3), 771-88.
- Melogno, S., Pinto, M. A., & Levi, G. (2015). Profile of the linguistic and metalinguistic abilities of a gifted child with autism spectrum disorder: A case study. *Child Language Teaching and Therapy*, 31(1), 113-126.
- Milgram, R. M., & Hong, E. (1999). Creative out-of-school activities in intellectually gifted adolescents as predictors of their life accomplishment in young adults: A longitudinal study. *Creativity Research Journal*, 12(2), 77-87.
- Mönks, F. J., & Katzko, M. W. (2005). Giftedness and gifted education. *Conceptions of giftedness*, 2, 187-200.
- Neihart, M. (2004). Gifted Children With Asperger's Syndrome. *Twice-Exceptional and Special Populations of Gifted Students*, 7(4), 51.
- Neihart, M. (2002). Gifted children and depression. *The social and emotional development of gifted children: What do we know*, 93-102.
- Neihart, M. (2000). Gifted children with Asperger's Syndrome. *Gifted Child Quarterly*, 44(4), 222-230.
- Nicpon, M. F., Doobay, A. F., & Assouline, S. G. (2010). Parent, teacher, and self perceptions of psychosocial functioning in intellectually gifted children and adolescents with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40(8), 1028-1038.
- Olenchak, F. R., & Reis, S. M. (2002). Gifted students with learning disabilities. *The social and emotional development of gifted children: What do we know*, 177-191.
- Pfeiffer, S. I. & Stocking, V. B. (2000). Vulnerabilities of Academically Gifted Students. *Special Services in the Schools*, 16(1-2), 83-93.
- Raja, M. (2015). Did Mozart suffer from Asperger syndrome? *Journal of Medical Biography*, 23, (2), 84-92.

- Reis, S. M. (2005). Services and programs for academically talented students with learning disabilities. *Theory Into Practice*, 44 (2), 148-159.
- Renzulli, J. S. (2002). Emerging conceptions of giftedness: Building a bridge to the new century. *Exceptionality*, 10(2), 67-75.
- Renzulli, J., Gentry, M., & Reis, S. (2004). A time and a place for authentic learning. *Educational Leadership*, 62(1), 73–75.
- Renzulli, J. S., & Renzulli, S. R. (2010). The schoolwide enrichment model: A focus on student strengths and interests. *Gifted Education International*, 26(2-3), 140-156.
- Ρίζος, Σ. (2011). «Η περίπτωση των χαρισματικών παιδιών: απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα αναγνώρισης και διαχείρισης της διαφορετικότητας των παιδιών αυτών» Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).
- Ruthsatz, J. & Urbachb, J.B. (2012). Child prodigy: A novel cognitive profile places elevated general intelligence, exceptional working memory and attention to detail at the root of prodigiousness. *Intelligence*, 40(5), 419–426.
- Sciutto, M., Richwine, S., Mentrikoski, J., & Niedzwiecki, K. (2012). A qualitative analysis of the school experiences of students with Asperger syndrome. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 27(3), 177-188.
- Shaunessy, E., & Farmer, J. (2006). Teaching Gifted Learners Who Have Asperger's Syndrome. *Understanding Our Gifted*, 18(4), 7-10.
- Siegle, D. (2003). Mentors on the net: Extending learning through telementoring. *Gifted Child Today*, 26(4), 52–63.
- Sriraman, B. (2005). Are giftedness and creativity synonyms in mathematics? *Journal of Secondary Gifted Education*, 17(1), 20-36.
- Sternberg, J. R. (2005). The Triarchic Theory of Successful Intelligence. *Journal of Psychology*, 39, (2), 189-202.

- Subotnik, F. R., Olszewski-Kubilius, P. & Worrell, C. F. (2011). Rethinking Giftedness and Gifted Education: A Proposed Direction Forward Based on Psychological Science. *Psychological Science in the Public Interest*, 12(1), 3-54.
- Συριοπούλου-Δελλή, Χ. Κ. (2010). Κοινωνική πολιτική και επαγγελματική ένταξη ατόμων με αυτισμό ή άλλες διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (ΔΑΔ). *Σύγχρονη Εκπαίδευση: Τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 161, 134-154.
- Szatmari, P. (2000). The classification of autism, Asperger's syndrome, and pervasive developmental disorder. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 45(8), 731-738.
- Szatmari, P., Archer, L., Fisman, S., Streiner, D., & Wilson, F. (1995). Asperger's Syndrome and autism: Differences in behaviour, cognition, and adaptive functioning. *Journal of the Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 1662–1671.
- Tannenbaum, A. J. (2000). A history of giftedness in school and society. *International handbook of giftedness and talent*, 2, 23-53.
- Thompson, L., Thompson, M., & Reid, A. (2010). Neurofeedback outcomes in clients with Asperger's syndrome. *Applied psychophysiology and biofeedback*, 35(1), 63.
- Τσιάνης, Α (2006). *Τα χαρισματικά παιδιά ζουν ανάμεσά μας : Ανακαλύπτοντας τα ίδια και τις ανάγκες τους*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Vlachou, J. A., & Drigas, A. S. (2017). Mobile Technology for Students & Adults with Autistic Spectrum Disorders (ASD). *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 11(1).
- Walker, C. L., & Shore, B. M. (2011). Theory of mind and giftedness: New connections. *Journal for the Education of the Gifted*, 34(4), 644-668.
- Webb, N. & Deitrich, A. (2005). Gifted and learning disabled: A neuropsychologist perspective. *Gifted Education Communicator*, 36(3 & 4), 1-4.
- Williams, K. (2001). Understanding the student with Asperger syndrome: Guidelines for teachers. *Intervention in School and Clinic*, 36(5), 287-292.

- Winebrenner, S. (2003). Teaching strategies for Twice-Exceptional students. *Intervention in School and Clinic, 38*(3), 131-137.
- Wing L. (1997). The History of Ideas on Autism: Legends, Myths and Reality. *Autism, 1*(1), 13 – 23.
- Wing, L. (1993). The definition and prevalence of autism: a review. *European child & adolescent psychiatry, 2*(1), 61-74.
- Wing, L. (1981). Asperger syndrome: A clinical account. *Psychological Medicine, 11*, 115–130.
- Wing, L., Gould, J. & Gillberg, C. (2011). Autism spectrum disorders in the DSM-V: better or worse than the DSM-IV? *Research in developmental disabilities, 32*(2), 768-773.
- Wing, L., & Potter, D. (2002). The epidemiology of autistic spectrum disorders: is the prevalence rising? *Mental retardation and developmental disabilities research reviews, 8*(3), 151-161.
- Woodbury-Smith, M., Robinson, J., Wheelwright, S., & Baron-Cohen, S. (2005). Screening adults for Asperger Syndrome using the AQ: a preliminary study of its diagnostic validity in clinical practice. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 35*, 331–348.
- World Health Organization [WHO] (1992). *The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: Diagnostic criteria for research*. Geneva: World Health Organization.
- Ziegler, A. (2005). The actiotope model of giftedness. *Conceptions of giftedness, 2*, 411-436.
- Ziegler, A., & Heller, K. A. (2000). Conceptions of giftedness from a meta-theoretical perspective. *International handbook of giftedness and talent, 2*, 3-21.
- Zwaigenbaum, L., Bryson, S., Rogers, T., Roberts, W., Brian, J., & Szatmari, P. (2005). Behavioral manifestations of autism in the first year of life. *International journal of developmental neuroscience, 23*(2-3), 143-152.